

# Preek 19 augustus 2018 Citykerk Het Steiger

Voorganger: ds. Bernard van Verschuer

Lezing: Marcus 7,31-38

Een week geleden, vorige week zondag was in het tv programma zomeravondgasten de hoofdpersoon Marleen Stikker. Zij is directeur van Waag. Waag houdt zich bezig met informatietechnologie en biotechnologie. Ingewikkelde stof, maar daar is Waag juist voor. Ze proberen de verbinding te leggen tussen zulke nieuwe ontwikkelingen als kunstmatige intelligentie, opslag en beheer van gegevens, en geknutsel aan leven, om er een paar te noemen en ons dagelijkse leven.

Een van de onderwerpen die ter sprake kwam is de zelfrijdende auto. Marleen Stikker heeft haar bedenkingen bij de zelfrijdende auto, ze vraagt zich af of we dat wel moeten willen. Ze noemde een bekend voorbeeld uit de theorie. De op hol geslagen tram. Stelt u zich voor een tram rijdt, stopt niet en níet meer te remmen en de bestuurder heeft nog een enkele keuze: rechtdoor gaan waardoor de tram vijf mensen die even verderop op de rails staan zal overrijden, of een wissel nemen waardoor de tram slechts een persoon zal overrijden, welke keuze zal de bestuurder dan maken. De keuze tussen een slachtoffer en vijf is snel gemaakt. Maar als de persoon die alleen staat een bekende van de bestuurder is, een familielid zal hij dan toch de keuze ten nadele van de vijf anderen maken, of als de ene persoon een kind is, wat zal hij dan kiezen?

Volgens Marleen Stikker zijn er zoveel factoren die een rol spelen bij het maken van een keuze, dat alle factoren nooit in een systeem gevat kunnen worden, die in zulke omstandigheden de keuze aan een computer uitbestedt. De zelfrijdende auto waarbij de mens de bestuurder, de verantwoordelijkheid overlaat aan een computer is volgens Marleen Stikker geen goed idee omdat de afweging van een keuze in laatste instantie in de handen van een mens moet blijven. Een mens heeft de mogelijkheid van een waardeafweging die een computer niet heeft en vooralsnog niet zal hebben of kunnen hebben.

Naderhand sprak ik er nog eens over onder anderen met mijn schoonzoon. Hij is werktuigbouwkundige uit Delft en hij vond het idee van een zelfsturende

auto niet onmogelijk. Zijn argument was dat mensen in principe veel onberekenbaarder en irrationeler zijn dan een tamelijk perfect computer systeem en dat het veel veiliger zal blijken te zijn als je zo iets als het besturen van een auto aan een computer uitbesteedt dan het aan feilbare mensen over te laten die slaperig kunnen zijn, of afgeleid, of opgewonden of haastig of onhandig.

Om in de buurt van het evangelie van deze zondag te komen: in het concept van de zelfsturende auto wordt de techniek aangewend om een mens aan te vullen, om iets van hem over te nemen wat hij beter kan dan de mens zelf, het vult de onvolkomenheid van de mens aan waardoor hij minder feilbaar wordt. Als je het zo bekijkt is het idee van de zelfrijdende auto zo slecht nog niet.

De verbinding met het verhaal van de dove en gebrekkig sprekende man uit het evangelie is de voorstelling van de mens als een gebrekkig of tekortschietend wezen, waar de mens zoekt om het gebrek op te heffen of zijn onvolmaaktheid te perfectioneren. Kunstmatige intelligentie, robottechniek is iets wat in de traditie van de Kerk levensheiliging genoemd wordt en biotechnologie die wordt gebruikt om de fysieke tekorten van de mens aan te vullen is een andere manier om een eeuwig leven te bereiken. Ergens komen die dingen bij elkaar in de buurt of zelfs met elkaar overeen. De vraag is: welke voorstelling van een mens is hier in het geding?

De man die ze naar Jezus brachten en hem smekend vroegen om deze man de hand op te leggen. Het is een even simpel als korte geschiedenis die ondanks zijn beknoptheid en simpelheid een reeks van vragen doet rijzen. De man moet vanaf zijn geboorte slechthorend of doof zijn geweest en heeft daarom nooit goed leren spreken. Doofstom zeggen wij. Het is een handicap waarmee hij is opgegroeid tot een man. Maar hij heeft geen levensbedreigende ziekte, je kunt je voorstellen dat hij ermee geleerd heeft te leven evenals zijn omgeving. Maar ze brengen hem naar Jezus toe, ze dringen bij hem aan de man te helpen. Waar is de urgentie, wat is hun motief? Komt het bij Jesaja vandaan, van zijn profetie dat de oren van de doven worden ontsloten en de mond van de stommen zal jubelen? Hebben zij, die de man bij Jezus brengen een visioen van menselijk leven waarin tekorten en gebreken zijn die er niet horen en daarom opgeheven moeten worden? Of is er nauwelijks een motief van de mensen die de man naar Jezus brengen: alleen een vorm van begaan zijn met een ander en een uitdrukking van hulpeloosheid: kijk nou hier, deze mens. Is het smeken om de

handen op te leggen de uitdrukking van hoop en verwachting of alleen het vragen om troost en compassie.

Het probleem is dat niet alleen de makers van zelfrijdende auto's nogal een mechanisch wereldbeeld hebben, dat je een gebrek of tekort constateert en daar iets voor gaat bedenken of knutselen, maar dat wie de bijbel leest dat ook kan hebben. Jezus geneest de doofstomme man. Hij maakt iets heel wat kapot was en het opmerkelijke hier is dat hij ook te werk gaat als een dokter, een genezer of als een monteur. Hij zegt niet iets, wat hij doorgaans doet, hij duwt, beweegt, strijkt, raakt aan en zucht. En dan, als de man kan horen en spreken en weggegaan is, volgt iets wat er nauwelijks mee te maken lijkt te hebben. Ze mogen niet rondvertellen wat Jezus heeft gedaan, maar hoe meer hij verbood, hoe meer ze het rondvertelden. De onvolmaaktheid van het menselijk leven wordt hier als een fysiek gebrek voorgesteld: doofheid, maar in feite gaat het vooral om iets anders: om eenzaamheid. De man die ze bij Jezus brengen heeft niet alleen een fysiek gebrek, hij is in zijn doofheid alleen, als opgesloten, als een gevangenis. Genezing betekent voor hem niet alleen dat hij kan horen en spreken, nog veel meer wat hij dan kan: contact maken, rondvertellen wat er is gebeurd, dat iemand, Jezus, contact met hem gemaakt heeft, zijn vingers in zijn oren gestoken, zijn tong aangeraakt, en dat hij het nu zelf kan, verbonden zijn. Het gaat niet om een mechanische voorstelling waar iets wordt gerepareerd en dan kan het weer vooruit. Het gaat om de vraag waarom de mens zo vaak zo alleen is, zoals de man in het evangelie. Zonder begrepen te worden, zonder dat hij begrijpt. Zonder verstaanbaar te zijn, zonder dat hij verstaat. En het tekort, dat wat hem eenzaam maakt, wordt niet gerepareerd, het wordt niet opgeheven. Daarom mochten ze het niet vertellen wat er was gebeurd met de dove man, want eerst moest het hele evangelie verteld worden, eerst moet Jezus zijn weg tot het einde gaan en sterven, want daar komen de onvolmaaktheid en de gebrekkigheid van de mens aan het licht zoals nooit. Het antwoord is, of de boodschap van het kruis is dat de mens met zijn gebreken voluit kan leven, dat geen last hem van leven afhoudt, geen schaamte hem in een hoek doet kruipen, dat hij met zijn tekorten goed genoemd wordt. Dat God hem aanvaardt, dat hij zich aanvaardt, dan anderen hem nemen zoals hij is, zoals hij dat met anderen doet.

De mens is onvolmaakt, er moet iets aan worden gerepareerd, vervolmaakt. Dat kan met een machine gedaan worden of met biotechnologie. Maar die

kunnen alleen maar iets aanvullen of toevoegen, of in het geval van de zelfrijdende auto: laat iets anders het maar overnemen, ga jij maar wat anders doen.

Ze kunnen de mens niet meer mens maken, ze kunnen hem niet dichterbij zichzelf brengen of bij anderen, ze kunnen niet zijn eenzaamheid doorbreken. Dat kan het evangelie nu wel, omdat er iets is wat de ziel van een mens kan genezen, omdat God er is.

Amen.